

L'ESPAI AGRARI

Des del concepte, la reflexió i l'opinió

PENSEM-HI

(RE) PENSEM-HI

(MAL) PENSEM-HI

Josep Montasell i Dorda

Tardor, 2006
QUADERNS (1)

Dedicat a:

*l'Agustí, l'Agàpit, l'Andreu, l'Anna, l'Antoni,
l'Assumpta, la Carme, l'Elena, en Francesc,
en Genís, l'Helena, l'Ignasi, l'Ismael,
en Joan, en Joaquim, en Jordi, en Josep,
en Josep Maria, la Laia, la Laura, en Lluís, en Manuel,
en Marcià, la Maria, la Mariona, la Marta, la Mercè,
en Miquel, la Montse, la Montserrat, en Narcís,
la Núria, en Pere, en Raimon, en Ramon,
en Ricard, en Roc, la Rosa, en Salvador, en Sebastià,
la Sònia, en Valerià, en Xavier*

*...i a tants d'altres que d'una manera o altra
han treballat, treballen o potser treballaran
per la defensa dels espais agraris.*

Portada: Dibuix fet durant les explicacions sobre la importància dels pagesos i de les pageses en els espais agraris periurbans, amb motiu de la vista al Parc Agrari del Baix Llobregat del Consell pel desenvolupament urbà (ARS) de la ciutat d'Amsterdam (Holanda).
(2 d'octubre de 2004)

La qüestió de debat era: en un espai agrari periurbà, què és més important: la presència de pagesos i pageses que generen paisatge o el paisatge amb pagesos i pageses que el mantenen?
El dibuix exposa la meua opinió.

Cada apartat té com introducció un acudit i com final un dels 12 dibuixos corresponents al Calendari Per l'Horta 2004 creació col·lectiva d'un grup d'artistes entre els millors creadors del disseny gràfic valencià. Es tracta de dibuixos que denuncien la destrucció de L'Horta de València. En el fons són una crida general a la necessitat de defensar i salvar els espais agraris periurbans.

ÍNDEX

Benvolgut/da	4
Discurs	5
Pagesos/es	8
Paisatge	11
Territori	15
Gestió	19
Periurbà	22
Parc	24
Proposta	26
Crida	27
Colofó	28
... i	29

BENVOLGUT/DA

Si tens la paciència de llegir aquest quadern he de dir-te que feia temps que tenia ganes de reflectir en un escrit una sèrie de conceptes, reflexions i opinions molt personals o manllevades d'altres i reelaborades (versió lliure com es diu en el teatre o el cinema) que utilitzo per explicar allò que vinc defensant des de sempre, l'espai agrari. A darrera hora, he afegit opinions d'altres que (sense retocar) faig meves i, per tant, en menciono l'autor.

Aquest format d'escriure aquests conceptes, reflexions i opinions ha sorgit després de llegir l'obra del filòsof Josep-Maria Terricabras *Pensem-hi un minut. Reflexions sobre política i cultura, lúcides, iròniques, sorprenents*¹, volum que us recomano llegiu: ajuda a pensar i això sempre és bo.

El que llegiràs, evidentment, no pot comparar-se amb el que en Josep-Maria Terricabras ha escrit, però aquestes són les meves reflexions i opinions, més o menys encertades, però meves.

Possiblement, en la lectura hi trobis ironia i sorpresa, no sé si lucidesa. Per potenciar aquest factor irònic i sorprenent, et recomano que després de cada pensament, concepte, reflexió i opinió intenta primer aplicar-te'l i després intenta associar-lo a un amic, a un tècnic, a un polític, a un territori concret; te n'adonaràs que, en alguns casos, no és tan difícil fer aquesta associació.

No sé si aquest escrit ajudarà a canviar res, espero, però, que ajudi a pensar per prendre postura a favor o en contra, però almenys en un sentit o altre respecte als espais agraris. Si et deixa amorf, no continuïs llegint o millor dit llegeix abans la darrera pàgina i tanca el llibret.

Molt agraït pel teu esforç. Si la lectura et suggereix alguna cosa, en positiu o en negatiu, i me'n vols fer partícip, aquí tens aquesta adreça electrònica:
montasellidj@hotmail.com

Mataró, tardor de 2006

---

¹ Terricabras, Josep Maria (2004). *Pensem-hi un minut*. Ed. Pòrtic. Barcelona.

DISCURS

Manca de discurs

Hi ha qui afirma que els que defensem l'espai agrari no tenim discurs. Discurs no ho sé, però reflexions en veu alta i moltes hores dedicades a la defensa de l'espai agrari enfront del discurs que justifica qualsevol creixement urbà o dels que sota les modes del mediambientalisme o paisatgisme amaguen la pròpia ignorància o justifiquen les seves vel·leïtats constructives, moltes; i algun paper escrit, també.

Realisme estèril versus utopia creativa

És cert, cada vegada hi ha menys pagesos i pageses. La globalització fa que portin als nostres mercats productes d'arreu del món. Fins i tot, els pocs pagesos i pageses que queden són mal vistos.

Aquest és el realisme d'aquell que intenta autojustificar-se per poder foragitar els pagesos i pageses o d'aquell que ha caigut en el desànim. Ambdós casos representen, per al sector agrari, el realisme que es tanca en si mateix, no porta enlloc i, en definitiva, és estèril.

Per contra, qui creu en la utopia, aquell qui sent realista amb el present aposta pel canvi, qui renuncia al desànim és sempre creatiu. El realisme és estèril, la utopia, creativa.

Això no és discurs?

Utopia

Utopia: del grec *ou* 'no' i *topos* 'lloc', significa enlloc, futur ideal, allò que no és enlloc, però que és realitzable. El pedagog Paulo Freire la definí com "voler fer demà el que és impossible avui".

Alliberem-nos dels neutrals

La neutralitat davant de la destrucció d'un espai agrari no existeix. La neutralitat és la presa de postura dels pusil·lànimes i aquests sempre estan d'acord amb els fets consumats. El seu silenci afavoreix la

destrucció. Si algú no ho creu així, que mostri les virtuts de la neutralitat. A l'espai agrari mai li ha aportat cap avantatge.

Prudència proactiva

"Que la prudència no ens faci traïdors", hem sentit més d'una vegada. Ser prudent significa conèixer la realitat i voler millorar-la, tenint en compte les conseqüències de les pròpies decisions. Res a veure amb tancar-se en un mateix.

Els possibilismes

Hi ha qui creu, i justifica, l'art d'"allò possible". Jo vull creure en l'art de "fer possible".

El primer és útil per als mandrosos, per als mancats d'imaginació, per als del realisme estèril. El segon suposa imaginació, actitud vital davant del problema, voler avançar...

En la defensa i gestió dels espais agraris, ens en sobren molts dels primers i ens en manquen dels segons.

No siguis totxo

"La alegría de la huerta": el totxo. Molts s'ho creuen i, el que és pitjor, altres fan que això sigui possible.

Pobres mesquins

La defensa del territori és una lluita constant plena de batalles, unes guanyades i d'altres perdudes. Anem contra corrent i el totxo és el totxo, malauradament tant per a les dretes com per a molts (massa) que es diuen d'esquerres. La manca d'imaginació, de veritable compromís de futur, de no entendre que sostenibilitat és quelcom més que fer recollida selectiva de deixalles, tenir com a referent el "realisme" que sempre és estèril, etc. porta a molts cap a actituds realment mesquines. Però, tu, jo i molts d'altres, segurament més compromesos, creiem en la utopia que sempre és creativa

ja que difícilment s'hi arriba, però no volem renunciar a fer camí cap a ella...

Una de guerres

No hi ha cap lluita que es perdi, totes, tard o d'hora, donen els seus fruits, per petits que siguin. Les batalles perdudes han de ser útils per reorientar estratègies, no raons per abandonar "la guerra".

Ja ho sé

Ja ho sé, en nom de la utopia s'han fet desastres, però també s'han endegat projectes esperançadors. És com tot: l'ampolla pot estar mig buida o mig plena. Jo trio la mig plena, és a dir, crec utòpicament que sempre es pot fer més i, fins i tot, es pot arribar.

Mals pensaments

Cada dia estic més convençut que allò que més odien els tecnòcrates és que el altres pensin perquè això els obliga, a ells, a fer-ho.

Tecnocràcia al poder

Si a un tecnòcrata se li suma la condició de buròcrata, obtenim un centaure en què s'uneix l'autoestima a la força executiva. És un híbrid que difícilment acceptarà el diàleg ni deixarà que ningú influeixi en les seves determinacions. No entendre mai quin sentit té consultar el bon criteri i la sana experiència d'un pagès o d'una pagesa bregats en el contacte, en la simbiosi amb la terra a l'hora de planificar, de gestionar, d'aproximar-se a la realitat que volem transformar.

És clar que, potser, el que vol és no transformar res.

Dretes igual a esquerres

Diuen que cada vegada és més difícil diferenciar la dreta de l'esquerra ja que

ambdues volen millorar la societat. Sí, és clar, la diferència hauria de trobar-se en el fet que les esquerres, a més a més, volen transformar-la.

?????

Els que no es pregunten el perquè de les coses faran, segurament, carrera, però no ajuden.

Constructòlatres, verdolàtres: els extrems piquen

A l'espai agrari, les dretes i les esquerres poden fer aliances tàctiques, però l'estratègia ha de ser diferent. Tàcticament es pot millorar un camí i, fins i tot, fer que la xarxa de reg sigui més eficient, però estratègicament la diferència entre uns i altres ha de trobar-se en el fet que les esquerres, a més a més, vulguin transformar aquest espai sense vel·leitats constructores, ni verdolatries descontextualitzades, ni amb petites actuacions de maquillatge ambiental perquè els ocellets hi puguin anar, ni tampoc preservant una explotació agrària com a testimoni d'un passat; sinó creient i possibilitant que l'espai agrari sigui un espai amb pagesos i pageses on prevalgui el respecte a l'activitat agrària, als recursos que s'utilitzen, a l'ecosistema on es desenvolupa, al paisatge que genera i s'afavoreixi la convivència cívica entre la ciutat i el camp.

PAGESOS/ES

AVUI Divendres, 20 abril 1979

Tossuts i morruts

Deixem-ho clar d'entrada, pagès o pagesa no és sinònim de bona persona com alguns sindicalistes volen fer-nos creure. Com en tots els grups humans, hi ha bones persones, persones amorfes i persones dolentes. Hem de reconèixer, però, que la simbiosi que el pagès i la pagesa tenen amb la terra els dóna un plus de bondat a la vegada que de tossuderia.

Hi ha preguntes per a tot

En un congrés de Ciències del Paisatge, em pregunten:

- Pagès: cultivador o jardiner?

I jo els contesto:

- Mestre: educador o ensinistrador?
- Metge: sanador o taxidermista?

Si la resposta pot semblar absurda, per quina raó la pregunta no pot ser-ho també?

(mal)Intencionada multifuncionalitat

Pagès o pagesa és aquella persona que conrea la terra per obtenir aliments o matèries primeres, ara, però, hi ha qui s'entesta en el fet que pagès o pagesa sigui també sinònim de mecànic, jardiner, guarda forestal o, fins i tot, funcionari. És una interpretació (mal)intencionada de la multifuncionalitat de l'activitat agrària.

Multifuncional

Un pagès o una pagesa són multifuncionals quan la seva activitat productiva és capaç d'assegurar satisfactòriament un vincle entre una producció agrícola, la qualitat i la seguretat alimentària, l'equilibri territorial i la preservació del món rural, el manteniment del paisatge i el respecte de les condicions mediambientals. El pagès o la pagesa no són multifuncionals, és la seva activitat la que genera multifuncionalitat.

La terra que no manqui

No hi ha espai agrari sense pagesos i pageses, però tampoc hi ha pagesos i pageses sense espai agrari on conrear. Si no hi ha espai agrari, és impossible que hi hagi pagesos i pageses, si n'hi ha, la possibilitat de conrear terra és factible. Això solament ja hauria de justificar la defensa dels espais agraris.

Resistència en la terra i per la terra

Els pagesos i les pageses són veritables resistents als constants atacs que la societat i, en especial, bona part de la classe intel·lectual i política els propinen. Aquesta diu i insisteix en el fet que ells i elles són els causants de la fam dels països del denominat tercer món, de la contaminació de les aigües, de la pujada dels preus de l'IPC, que són uns vividors de les subvencions, etc. Realment, té mèrit voler ser pagès o pagesa.

Ésser o no ésser

És fàcil confondre valor amb preu. La terra pel pagès i la pagesa ha estat un valor en tant que era capaç de produir. La terra per al propietari o propietària és un preu, quelcom que pot transformar en diners. La contradicció i l'angoixa es presenta al pagès o pagesa que és propietari o propietària de les seves terres. El valor porta a preservar-lo per obtenir rendes del treball de la terra, el preu incita a la venda per obtenir rendes immobiliàries. Ésser o no ésser, aquesta és la qüestió.

Hi ha creus i creus

La Generalitat de Catalunya cada any dóna la Creu de Sant Jordi a un grup de persones que segons el seu criteri han fet mèrits suficients per poder tenir-la. Algú vol més mèrit que el fet que un pagès propietari de les seves terres defensi la protecció del seu espai agrari enfront de la ferocitat constructora i especulativa que li ofereix 400 o 500 mil euros per hectàrea?

Servei a la ciutadania

També són dignes de la Creu de Sant Jordi aquells alcaldes que superen amb dignitat les pressions dels *lobbys* immobiliaris, de les ofertes per ubicar, en el seu municipi, indústries que vénen deslocalitzades d'altres indrets i que quan menys s'ho esperin és tornaran a deslocalitzar o dels complexos lúdics que ofereixen "l'oro i el moro" pel sol fet de situar-se en el seu terme municipal. Lloats siguin. Qui no pugui aguantar pressions que plegui, no té cap obligació de suportar-les, no és una obligació inherent al seu càrrec igual que tampoc ho és perpetuar-se en ell. Si es descompressiona possiblement podrà dormir millor, tindrà la consciència tranquil·la i podrà dur a terme millor la seva vocació de servei a la ciutadania col·laborant activament en una ONG.

Incentivar processos

Si la realitat s'interpel·la, si creiem en les potencialitats de les persones i dels grups per fer-ho, sense cap dubte s'entra en un procés d'educació social capaç d'aportar mecanismes per transformar-la.

Els tècnics hem d'entendre que a un pagès o pagesa no cal omplir-lo de coneixements basats en la informació, sinó que el que ens cal és recolzar-nos en el canvi sustentat en la interpel·lació i l'aprenentatge permanent que li porti eines capaces de modificar comportaments i incentivar-lo a processos de transformació de coneixements, habilitats i valors per tal que incorpori, i en alguns casos recuperi, una nova conducta agronòmica on l'activitat agrària estigui més lligada a l'ecosistema agrari i a les relacions complexes i interdependents que en ell tenen lloc.

Ensenyar no és ensinistrar

Quan un tècnic o una tècnica ensenya coses per poder-les aplicar està ensinistrant. Si ensenya a mirar la realitat, a interpretar-la, a dominar-la, a crear-la i a admirar-la està ensenyant.

Els pagesos i les pageses han de rebre eines per ser protagonistes i no per ser actors repetidors d'un text.

El primer significa compromís per ambdues parts, tècnics i tècniques i pagesos i pageses, el segon aporta a tots comoditat i, a la curta, sequera d'idees.

Reinventem

Tècnics, pagesos i polítics que, d'una manera o altra, incidim sobre l'espai agrari cal que fonamentem els nostres raonaments a partir de la reflexió per tal de crear les bases per entendre els processos i, per tant, interioritzar la necessitat de desenvolupar, tots plegats, habilitats per reinventar noves maneres de ser més respectuosos amb l'espai agrari i, de retruc, amb el medi

Pagès i beneit, no!

Quan volen demostrar que no cal defensar la preservació de l'espai agrari (i no tenen allò que s'ha de tenir per dir el que es pensa) no tarden en recordar: "És que hi ha pagesos que es venen les seves terres!". Cert, però "pagès i beneit, ja seria el sùmmum", els recordo. Tampoc és menys cert que qui fa la planificació urbanística i crea expectatives per edificar no és el pagès, sinó que això es fa des de l'ajuntament. Però encara insisteixen: "Els que compren ho fan amb terres agrícoles classificades com a no urbanitzables de valor agrícola." Més a favor meu: el problema no està en els pagesos que venen les terres, ni en els que les compren per especular, sinó en el fet que aquests especuladors (en podem dir inversors immobiliaris) estan convençuts que no els costarà gaire convèncer l'ajuntament de torn d'una requalificació dels terrenys. Aquí rau el problema i no en els pagesos.

Assetjament

Els pagesos i les pageses, en els espais agraris periurbans, estan sotmesos a un acció s'assetjament constant que porta, en alguns casos, a situacions que, en altres àmbits, en dirien depressives.

No assetja, aquell que:

- No vol arrendar les terres i prefereix deixar-les ermes?
- Requalifica constantment terrenys per edificar?
- Tracta als pagesos i les pageses, propietaris de les seves terres d'especuladors, perquè no volen vendre la terra i prefereixen conrear-la?
- Estant constantment recordant que el sector agrari no té futur?
- Sense cap mirament fan traçats de xarxes de comunicació o eixamplen el seu municipi, en detriment de sòl de conreu, esmicolant i destruint unitats territorials agràries?
- Considera al pagès o la pagesa com a simples objectes d'interès situats en un paisatge?
- Es despreocupen del seu terme municipal i no fan res perquè el seu espai agrari no es degradi?
- ... ?

PAISATGE

Estereotips

El pagès, en el millor dels casos, no és vist com a un productor, sinó com a un “jardiner del paisatge” i, com a tal, se l’hi exigeixen actuacions “estètiques” i de maquillatge paisatgístic que responguin a les expectatives de la “dosi setmanal de ruralisme” que tenen els urbanites. Aquests cerquen un paisatge que encaixi amb una “visió urbana estereotipada del món rural”: que les vaques no facin pudor, que els pollastres no cantin, que els camins no tinguin sots i siguin amples i que, a més a més, ningú es molesti si passen pels camins a tota velocitat amb els seus *quads*.

Paisatge com a justificació

Apareixen nous professionals al voltant del paisatge, tenim arquitectes paisatgistes, geògrafs paisatgistes i, fins i tot, advocats paisatgistes, però quants agrònoms paisatgistes hi ha? El món de l’agronomia està perdent, si no l’ha perduda ja, la seva participació en qüestions del paisatge que vagin més enllà de dissenyar un reg o col·laborar amb un arquitecte per orientar-lo sobre quines plantes cal plantar per obtenir un xerojardí, per exemple. Continuen en l’àmbit de la “producció” i no entren de ple en el del planejament, en crear discurs projectual del territori agrari, no incorporen la visió sistèmica, d’agroecosistema, en els seus estudis i projectes. Hi ha els congressos biennals de paisatge organitzats per arquitectes, els congressos de ciències del paisatge organitzats per geògrafs... però, on són els congressos de paisatge del món de l’agronomia?

Construcció cultural

El paisatge és el resultat d’una transformació col·lectiva de la natura; és la projecció cultural d’una societat en un espai determinat; és una construcció cultural tant pel que es percep com pel que s’hi fa.

Transformar o conservar

El pagès és, per definició, un transformador del paisatge, ha estat el seu gran

transformador i, amb la cura que calgui, ha de continuar sent-ho. L’activitat productiva ho porta associat. Un conservador és una persona que “professa idees refractàries a canvis sobtats o importants” per tenir cura d’alguna cosa impedit que sigui alterada o destruïda. Un pagès és també un empresari i, per tant, no pot ser refractari a l’evolució de la seva empresa.

Pagès, jardiner, mainadera territorial

Si es vol “momificar el territori”, si es volen paisatges estàtics de postal, el que cal no són pagesos, ni tan sols jardiniers, que per definició són grans transformadors del paisatge ja que constantment fan el “seu” paisatge, sinó “mainaderes territorials” que tinguin cura del paisatge. És a dir, que procurin que res alteri la seva pau i harmonia. Si és així, evidentment aquesta funció correspon al sector terciari.

Embolcallar el paisatge

Aquells a qui els agraden les obres de l’artista dels Estats Units d’Amèrica d’origen búlgar (1935) Christo Javacheff caracteritzades per embolcallar objectes i “empaquetar” monuments i paratges naturals tenen esgarrifances quan veuen un hivernacle, que no és altra cosa que un embolcall dels conreus que es cultiven en el seu interior. És clar que si això ho fes Christo en dirien art, però si ho fa un pagès és un atemptat contra el paisatge. Ja ho diu la Convenció Europea del Paisatge: aquest és “qualsevol part del territori tal i com és percebuda per les poblacions”... i la percepció és, sempre, subjectiva.

Paisatges vius

L’objectiu fonamental del manteniment del paisatge no pot ser proposar a l’observador “un decorat”, sinó donar al paisatge una nova dimensió econòmica, social i cultural que el converteixi en un medi viu i l’allunyi de ser fossilitzat i continuï sent el resultat d’una tensió dialèctica contínua entre elements abiòtics, biòtics i antròpics.

Mala consciència territorial

No tinc estadístiques, però percebo -res més encertat a l'hora de parlar de paisatge que una bona part dels que s'acullen amb més fervor a les concepcions paisatgístiques dels tècnics, convertint-se en grans defensors de regular el paisatge amb lleis i cartes del paisatge, moltes vegades coincideixen amb les persones que en l'exercici de la seva responsabilitat política o tècnica han estat incapaços de fer complir la disciplina urbanística en els espais lliures. Parlar de paisatge els ve rodat ja que, d'aquesta manera, resolen, si en tenen, la mala consciència de no haver aplicat les normatives urbanístiques i sectorials en el seu terme municipal més enllà de l'espai urbà.

Creadors i destructors

Reduir el paisatge als aspectes que es poden percebre pels sentits (formes, colors, textures, olors, sorolls, etc.) per recrear la pròpia subjectivitat és una anàlisi molt superficial i egocèntrica (i, fins i tot, egoista) del paisatge, ja que s'obliden (o s'ignoren deliberadament) els aspectes estructurals i de funcionament (anatomia i fisiologia), les lleis que l'originen, el regeixen i l'expliquen. No es pot, no s'ha de desvincular el paisatge de l'acció de la natura ni de l'home i la seva història creadors i destructors del paisatge.

Transformadors sí... i què?

Sense cap timidesa ni mala consciència cal que afirmem en veu alta que, per definició, l'activitat agrària és transformadora de paisatge, com a mínim des de fa 8.000 anys. El problema no és aquest, sinó la velocitat de transformació. Ara en som conscients i, per tant, sense renunciar a allò que és constitutiu de la pròpia essència de l'activitat productiva, hem d'intentar fer-ho el millor possible.

"Hortus conclusus"

Heu pensat mai quin és el paisatge ideal? Si ens atenem a les descripcions que del Paradís fan les diferents tradicions

religioses, en cap cas és un paisatge "natural". El Paradís és un "hortus conclusus", és a dir, un hort, que és l'expressió màxima de la transformació i disseny d'un paisatge. Vet aquí la paradoxa.

Felicitat sense esforç

El Paradís és el lloc de la felicitat i totes les cultures l'han cercat a la seva manera. Paradisos terrenals o celestes, religiosos o laics, naturals o artificials, dins o fora d'un mateix, passats o futurs. Hi ha paradisos perduts i paradisos promesos, però sempre, en les tradicions religioses, aquests han estat un jardí entès com un hort frondós i amè, amb molta aigua. El jardí de l'Edèn, a la Bíblia, les Illes Afortunades i el Camps Alíssis, a la mitologia grega, illes on gaudir eternament de les fragàncies dels seus fruits, en tradicions de l'Índia... Sigui com sigui, el Paradís és un jardí, aïllat dins d'uns murs "hortus conclusus" o dins d'una illa, ple d'arbres fruiters i d'aigua... En definitiva, és un paisatge molt proper a les hortes que al llarg dels segles han anat construint els pagesos transformant paisatges primigenis, molt lluny del "Paradís" que els paisatgistes actuals ens volen vendre. Si el nazisme prometia el *Reich* dels mil anys i el marxisme, l'arribada de la plenitud humana una vegada eliminada l'alienació, els paisatgistes corren el perill de caure en la temptació d'oferir-nos paradisos com parcs temàtics (que, vulguem o no, són espais tancats i frondosos que ofereixen plaer perquè son capaços de produir felicitat sense exigir esforç). El problema és que aquests són peribles en el temps.

Amb ànim de no fer-me pesat

El paisatge és una unitat estètica, geogràfica i cultural que reflecteix l'acció de l'home i de la dona sobre el medi i la reacció de la natura enfront a aquestes accions. El paisatge no ha estat mai estàtic, sinó un fet dinàmic. El propi pas del temps (anys, estacions, etc.) fa que no sigui quelcom immutable. Per què aquest interès en fer clixés de paisatges?

Maridatge i desencontres

Aquest maridatge home i dona amb la natura és la interdependència que possibilita la supervivència de les comunitats humanes en un determinat territori. El que cal no és tant pensar en refer i estructurar paisatges, sinó en aturar (i netejar) els desencontres que hi ha entre ambdues parts. Ni l'home ni la dona tenen dret a fer el que vulguin, ni acceptem que tot el que vingui de la natura és bo. El que ha d'imperar és el seny i no tant l'estètica, encara que seny i estètica no tenen perquè ser antitètiques.

Descontextualitzar

“Als problemes tradicionals dels espais agraris periurbans cal afegir-ne un de més recent aparició, que justifica la defensa dels espais lliures al voltant de les ciutats, però sense activitat agrícola. És, en definitiva, una visió del territori de 'parc temàtic' on tot resultarà artificial, descontextualitzat i impersonal, justificat sota determinats criteris estètics falsament recolzats en normes basades en la preservació de la biodiversitat o en una concepció del paisatge que intenta marginalitzar o folkloritzar l'activitat agrària.”

(CESE - 2004 - Dictamen sobre agricultura periurbana)

Paisatge transvestit

Una masia envoltada de naus industrials, uns ceps, unes oliveres, uns garrofers, unes màquines agrícoles (arades, premses d'olives o raïm, rulls, unes botes de vi, etc.) en mig d'una glorieta de carretera en homenatge a la pagesia, uns hortets municipals on els seus usuaris són considerats pagesos i pageses, són exemples clars de transvestisme paisatgístic.

Ja ho diu clar l'Andreu Vila, enginyer agrònom, tècnic de l'ADV de fruita del Baix Llobregat: “Quan entres en una població i veus que les botes de vi i les premses d'oli es col·loquen a les gloriotes de les carreteres, ja penses que alguna cosa va malament”.

Ens amenacen

El paisatge no és altra cosa que l'aspecte dels llocs, és el cop de vista, és una distància que es pren respecte de la visió quotidiana de l'espai. Per al pagès i la pagesa no és quelcom extern, sinó que té un lligam fort amb la seva terra que va més enllà d'una percepció, precisament perquè és més simbiòtica. Ells i elles mai parlen de paisatge ja que sovint s'associa a reivindicació i pressió exterior que s'exerceix sobre ells i elles en matèria de normes (per a les construccions, per a la gestió ramadera, per a la lluita contra plagues i malalties, etc.). El paisatge és quelcom amenaçador que evoca la població urbana.

No fóra bo pensar-hi una mica?

Tots hi tenim dret

Hi ha qui defensa el dret al paisatge de tot ciutadà. D'acord, sempre que aquest sigui bidireccional. Els de la ciutat quan miren cap al camp esperen un tipus de paisatge, volen un espai lliure de coses que, al seu parer, fan mal als ulls. Però, i els pagesos periurbans quan, des del camp, miren la ciutat, no tenen el dret de veure una massa construïda de manera harmoniosa, amb verd, sense artefactes que, fins i tot per al menys sensible, fan mal als ulls?

Immersió territorial

- *És bonic aquest paisatge.*

- *Sí, dóna mil quilos de blat.”*

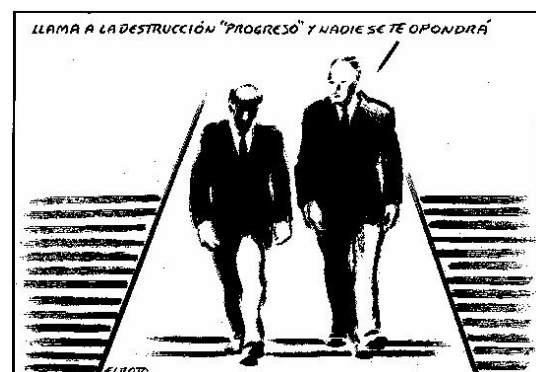
Per a l'urbanita, el camp és bonic, per al pagès, productiu. Difícilment es posaran d'acord. Cal la “immersió territorial” on qui associa el camp a “bonic” intenti endinsar-se en el món de la producció, comprendre el treball i la relació simbiòtica del pagès i la pagesa amb la terra, cerqui bellesa en la pròpia activitat agrària, intenti “simbiotitzar-se” amb la terra. Per contra, cal que el pagès i la pagesa que l'associen a “productiu” canviïn d'escala, s'allunyin del seu camp, cerquin perspectives visuals més àmplies, valorin el conjunt i intentin comprendre l'harmonia de colors, de textures, de formes, etc. Solament així serà

possible una entesa entre els urbanites “observadors del paisatge” i els pagesos “generadors de paisatge”. Ni l'utilitarisme ha de fagocitar l'estètica i la bellesa, ni tampoc aquestes han de paralitzar i momificar paisatges.

Guanyar temps

No ens hem de quedar mirant per la finestra el paisatge, sinó treballar i guanyar temps cada dia sobre el territori.

TERRITORI

Territori = Compromís i repte

L'espai agrari és un espai subjecte a determinades apropiacions per diversos grups d'individus amb la finalitat de realitzar-hi les més diverses activitats. Aquesta apropiació multiseccular, constant i, moltes vegades, contradictòria ha fet de l'espai agrari un territori singular, de pas, de conquesta, explotat, envaït, indisciplinat, contenidor, dinàmic, provocador, ple, amb protagonistes... Un territori on intervenir des del projecte fins a la gestió. Un espai per al compromís i el repte.

Espai, territori i paisatge

Fem un joc conceptual. Agafa massa de pa per fer una coca de recapta, posa-hi trossos de tomàquet, pebrot, albergínia, seitó, etc. i, una vegada cuita, observa-la. La massa de pa estesa sobre la taula és l'espai que una vegada farcit segons el teu gust es transforma en territori perquè te n'has apropiat. Quan al mirar-la percebis que és bonica, aleshores hauràs generat un paisatge.

Alquímia territorial

Encara hi ha alcaldes que són i volen ser veritables alquimistes: amb certes actuacions i alguns conjurs (reclassificacions) converteixen el sòl en or.

“E pur, si muove”

“Éramos pocos y parió la abuela.” Això està passant en el territori. Per un costat, Europa s'està metropolitzant en desplaçar-se la població al voltant de determinades ciutats generant 83 aglomeracions de més de 500.000 habitants a la UE -25 i que suposen el 33% del total de la població europea. Per un altre, tenim una mobilitat per raons de segona residència que fan que a l'Estat espanyol el 32% del parc immobiliari correspongui a segones residències que donen resposta a la demanda que prové de Gran Bretanya (36%), Espanya (30%) i Alemanya (23%). La confluència d'aquests dos fenòmens

comporta un ús excessiu de sòl... que, diuen, és un “bé limitat i escàs”.

Petjada ecològica

Sense moure'ns de casa, els catalans generem una petjada ecològica (erosió a la Terra) al voltant de les 5,9 ha/habitant/any. Això és el que necessitem cada un de nosaltres per tenir aigua per beure, per abastar-nos d'aliments i energia, etc. La biocapacitat de la Terra se situa en 1,9 ha per respondre a les necessitats d'una persona durant un any. És evident que els països rics consumim 3 o 4 vegades més que la capacitat de la Terra. Si tots els països pobres arriben al nostre nivell de consum, què passarà? Alguna cosa ha de canviar. Des del Parc Agrari contribuïm a no diferir territorialment part d'aquesta petjada lluny de nosaltres mateixos.

Ruralisme setmanal

La mobilitat de cap de setmana i festivitats són un fet creixent. L'objectiu? La recerca de la “dosi setmanal de ruralisme”, tornar al origen, fugir de la ciutat, allunyar-se de la densitat urbana... (És un dir, ja que tots van allà mateix fent llargues cues amb el cotxe.)

El cert és que a la Regió Metropolitana de Barcelona tenen una segona residència el 30% de la població de la ciutat de Barcelona, el 20% de la població dels municipis de 50.000 a 1 milió d'habitants, i el 10% de la població dels municipis amb menys de 50.000 habitants. És evident que hi ha una recerca de la dosi de ruralisme, l'estadística *canta*.

Litoralització, metropolització, paraurbanització

Els mediterranis de manera especial en movem molt pel territori. Treballem en un municipi, dormim en un altre, tenim una segona residència a la costa per anar a la platja, una tercera a la muntanya per esquiar i una quarta al poble dels pares. A més a més, tendim a omplir les costes d'habitatges (litoralització), ens agrupem al voltant de les ciutats importants (metropolització) i, per adobar-ho millor,

paraurbanitzem el territori, és a dir, aboquem tot allò que no volem a la ciutat (presons, depuradores, gosses, deixalles, etc.) cap a l'espai exterior, espai agrari fonamentalment.

Terços

Crec en la teoria dels terços (que no en els de Flandes). Cap municipi hauria de tenir un espai ocupat per construccions superior a un terç del seu terme municipal (si pot ser menys, millor). Els altres dos terços haurien de repartir-se entre el conreu i la superfície forestal aconseguint així tenir un espai mosaic, un espai agroforestal.

Preserva globalment i construeix localment

La frase de la Conferència de Rio que ha esdevingut un eslògan "Pensa globalment, actua localment" ha estat reinterpretada des d'algunes administracions locals, ja que aquestes sovint analitzen les necessitats de creixement urbanístic des de la perspectiva municipal i actuen en aquest sentit per crear llocs de treball, ingressos municipals per llicències, atracció turística i industrial, etc., però quan es fa referència a preservar l'espai agrícola o forestal els entren els pensaments globals. Globalment, a la comarca, no estem tan malament d'espais lliures... pensen. Fins i tot, seran solidaris i recolzaran els municipis del costat que lluiten perquè no passi una línia d'alta tensió pel seu municipi o una autopista que malmeti el paisatge del municipi veí.

Augmento la petjada ecològica del meu municipi creant necessitats de transport, d'energia, d'aigua i, a la vegada, sóc solidari amb els que senten la necessitat de preservar el seu espai. Això sí, d'una caixa comuna d'ingressos municipals ni parlar-ne.

Herència

Un pare és propietari de dos terrenys: en un es pot edificar, perquè és urbanitzable, i

en l'altre no, perquè és agrícola i no urbanitzable. Aquests dos terrenys els deixa en herència, un per a cada fill. El que no pot edificar es queixa perquè l'altre farà molts diners. Injust? Deixem-ho clar, el problema no és del planejament urbanístic municipal, sinó de la distribució de l'herència feta pel pare.

Reconsagrat

L'escriptor Emili Teixidor defineix aquesta paraula com: "Persona que quan ens acomiadem després d'haver estat dues hores de visita a casa seva, ens diu: potser hauríeu volgut prendre alguna cosa".

Aplicat a l'espai agrari, poden dir que s'és reconsagrat quan "una persona una vegada s'ha carregat tot l'espai agrari del seu municipi, es preocupa per salvar una masia, en mig de les naus d'un polígon industrial, com a símbol identitari d'un passat que ell o els seus antecessors han col·laborat a fer desaparèixer". D'això en diuen conservar el patrimoni arquitectònic.

Amb dos casos apareix a darrera hora, i quan ja no hi s'hi pot fer res, una mala consciència d'allò que sap hauria tingut que fer abans. Quan no hi cap ni allò de que "vale mas tarde que nunca".

Paradigmes municipals

En àmbits de la política municipal s'estan assumint una sèrie de principis que s'han convertit en creences generals, que per a alguns esdevenen drets municipals, i que, si bé fins i tot poden semblar raonables, perjudiquen greument els espais agraris: principi de la subsidiarietat territorial, principi del cantonalisme urbà, principi de l'economicitat i principi de la prevalència connectivista.

Subsidiarietat territorial

Principi de la "subsidiarietat territorial": créixer en el propi terme municipal i preservar en el territori del municipi veí.

Com que el govern ha d'estar el més proper possible al ciutadà, cal que cada ajuntament pugui decidir quina política de creixement urbanístic vol dur a terme en el

seu municipi, però com que tinc criteris “ecologistes” utilitzo criteris territorials supramunicipals per exigir espai no urbanitzat, sempre en els municipis de l'entorn.

Com que sóc molt solidari fins i tot recolzaré les reivindicacions de preservar el sòl agrícola dels municipis veïns.

Cantonalisme urbà

Principi del “cantonalisme urbà”: créixer fins rebllir el terme municipal.

Tot municipi té el dret d'urbanitzar tot el seu terme municipal, ja que polítiques de contenció suposen anar en contra del progrés i del futur econòmic del municipi. El municipi te vocació de “cantonalisme urbà”, ignorant els altres municipis del seu entorn i, per això, ha de tenir el seu poliesportiu, la seva piscina, el seu polígon industrial, el seu hospital, el seu institut, el seu el que sigui.

Si el cantonalisme polític del segle XIX adoptà mesures anticlericals, el cantonalisme urbà actual adopta mesures anti espais agraris, actitud que definim com “agrolaïcitat” o predisposició a lluitar contra els espais agraris o que aquests siguin exclosos, ignorats i foragitats de tot planejament urbanístic. Actitud que va més enllà de considerar l'espai agrari com un romanent territorial a l'espera de ser ocupat.

Economicitat

Principi de “l'economicitat”: un espai agrari té interès si és econòmicament rendible.

“La pela és la pela” diu que els catalans pensem sempre. Hi ha polítics que ho tenen molt assumit i tot allò que des d'una economia tradicional no és rendible no té cap interès. La construcció és el motor de l'economia i difícilment les rendes que pugui generar l'activitat agrària poden competir amb les que generen altres usos. Si és així, quin sentit té preservar espais agraris que plens de cases o indústries poden generar més rendes?

Si volen espais agraris, que demostrin la seva rendibilitat!, afirmen sense cap rubor.

Prevalència connectivista

Principi de la “prevalència connectivista”: tot ha de connectar amb tot i al més ràpidament possible.

Si la distància més curta entre dos punts és la línia recta, quin sentit té no connectar-ho tot al més ràpidament possible fent vies de comunicació a tort i a dret? Els desplaçaments per la “dosi setmanal de ruralisme”, per anar a la platja, per transportar mercaderies han de ser el més curts possibles. El sòl és per ser ocupat, sinó quin sentit té?

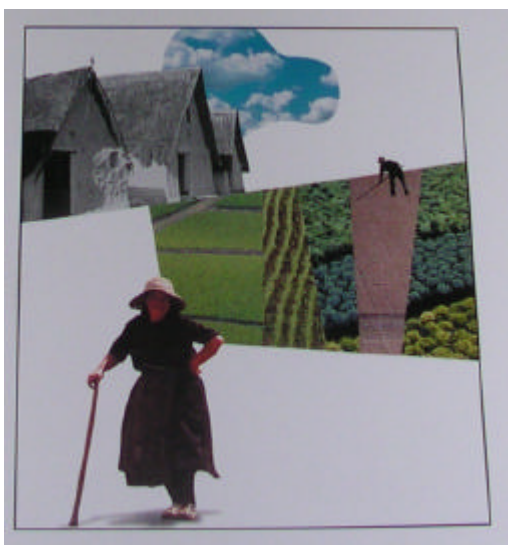
És clar, però, que una vegada esquarterat el territori haurem d'inventar-nos paisatges agradables per ser observats des de les carreteres i fer més agradables, al sentit de la vista, els desplaçaments.

Patrioterisme local

Principi del “patrioterisme local”: la defensa del municipi per damunt de tot.

Un alcalde no pot perdre protagonisme enfront de propostes de gestió supramunicipal. Cedir atribucions o la seva gestió a ens supramunicipals... mai! a no ser que n'ostenti la presidència. Un bé superior mai ha de “perjudicar” la presència pública de l'alcalde. Si puc fer un parc agrari en el meu municipi, encara que tingui tres hectàrees, no acceptaré propostes de fer-ne un de tres hectàrees, amb altres municipis, ja que jo quedo diluït i perdo protagonisme.

GESTIÓ

s = v t

En física ens han ensenyat que espai és igual a velocitat per temps ($s = v t$). Si per observar un mateix espai accelerem la velocitat tindrem menys temps per mirar. Vet aquí el problema, dediquem poc temps a definir i defensar el protagonisme que a l'espai agrari li correspon en la societat actual, a establir mecanismes de gestió. Si ens aturem un moment en una autopista que transcorre per damunt de les teulades d'un poble, segurament pensarem: que estranya és la gent que viu en aquest lloc! Quan el que és estrany i absurd és que una autopista passi per sobre del poble. Anem a massa velocitat per dedicar temps suficient a analitzar les coses i no guiar-nos per les primeres impressions, per no acceptar com a bo tot allò que ens diuen, per entendre que les coses no només són com són, sinó que també poden ser diferents.

@

11,5 quilograms.

Pages@s.

Terra + capital + treball + coneixement = 24@².

Conservadors, creatius i rigorosos

La gestió d'un espai agrari és un exercici de conservadorisme en la preservació dels seus valors; d'imaginació i creativitat, en el desenvolupament de les seves funcions; i de rigorositat, en els usos.

Preservar i desenvolupar

Preservar i desenvolupar són dos verbs que, a l'hora de parlar d'espais agraris, han d'anar junts. La defensa de l'espai agrari enfront de les expansions urbanes (ser el contenidor de tot allò que la ciutat rebutja, ser ignorat, etc.) és una condició necessària però del tot insuficient per

garantir el seu futur. El planejament de molts municipis ho confirma; de poc ha servit classificar espais agraris de "sòl no urbanitzable" i, fins i tot, de classificar-los de "sòl de valor agrícola" quan qualsevol oferta immobiliària o de pas d'infraestructura ha justificat la destrucció de sòl de valor agrari qüestionant el pretès objectiu que es cercava amb la seva "preservació". Cal que, a més a més de preservar-lo d'una hipotètica incorporació al procés urbà, ja des de l'inici es proposin mecanismes de desenvolupament, de consolidació, de dinamització, d'impuls cap al futur...: preservar, desenvolupar i, per tant, gestionar aquest espai agrari.

Voluntat de perpetuïtat

Preservar, desenvolupar i gestionar és una manera de posar de manifest una voluntat clara de perpetuïtat del sòl agrari i no una "tapadera" per callar boques reivindicatives i amagar sòl que, tard o d'hora, es vol posar al mercat, perquè en el fons es considera una reserva de sòl per a vel·leitats urbanitzadores del polític de torn.

...i gestionar

Gestionar no és ordenar, és a dir, posar cada cosa al seu lloc, i per tant els gestors no han de ser persones que només sàpiguen aplicar manuals i obeir instruccions, sinó persones que sàpiguen mirar la realitat complexa, interpretar-la, dominar-la i admirar-la, i tot alhora.

Per gestionar no cal fer el mico

Un mico veu des de l'ña seva branca un peix. Es tira al riu, agafa el peix, el porta a la branca i diu: "Ja he fet la meva bona acció. He salvat un ésser de morir ofegat". Moltes organitzacions, governamentals o no, fan el mico³.

² 24 és la clau que en el Pla General Metropolità s'utilitza per definir la qualificació de "sòl rústic protegit de valor agrícola"

³ José Maria Marquez Vigil, cooperant, explicant un conte d'Antony de Mello.

Ai qui no sigui gestionat!

Tots els espais agraris periurbans han d'estar gestionats per algun ens? No, no és imprescindible, però sí necessari.

Però, ai dels espais agraris periurbans que no gaudeixin d'algun sistema de gestió que tingui com a objectiu anar més enllà d'endreçar i d'ensinistrar, segur que tenen els dies comptats. Els altres, com a mínim, tenen esperances de continuïtat.

Alliberament

Alliberar-se de la quotidianitat i de les urgències és fonamental per gestionar i dominar el canvi en el sentit favorable.

De reivindicatius a propositius

"La por guarda la vinya." Potser sí. Uns tractors ben col·locats i en el lloc oportú han salvat alguns espais agraris.

Aconseguida l'acció reivindicativa, cal passar a l'acció propositiva, cal donar un pas fomentat en la sensibilitat i receptivitat del territori i de la gent que en ell hi ha i en la voluntat de voler relacionar-se, coordinar-se i coresponsabilitzar-se. És a dir, cal "el compromís amb l'acció gestora".

Agrourbà

Una forma de produir en què preval allò que el mercat demanda per sobre d'allò que sempre he fet i com sempre ho he fet.

La societat demanda al sector agrari que, a més a més de produir, incorpori noves demandes de caràcter social i ambiental i que d'una forma o altra han de repercutir cap a la renda del pagès/a. Cal parlar del concepte "agrourbà" com a forma de produir, que a més a més d'oferir aliments i matèries primeres a la societat aquesta percebi que l'activitat li és socialment i ambientalment útil.

El sector agrari i la societat han de fer un pacte que reflecteixi els projectes "agrourbans". Per això cal un projecte territorial de desenvolupament que precisi

els espais agrícoles a preservar i les condicions per a la seva gestió i durabilitat en els aspectes econòmics, ambientals i socials (sostenibilitat), l'estabilitat de la terra com a eina de treball, fent-se necessaris mecanismes de gestió de la terra que fomenti el seu ús agrari i limiti l'especulació, i una relació contractual entre els ciutadans, el govern i els pagesos i pageses (contracte territorial d'explotació o contracte global).

Food

A uns els preocupa:

Fast – food (menjar ràpid).
Good – food (menjar bo).
Slow – food (menjar lent).

Per d'altres, el problema és "food".

PERIURBÀ

Obscuritat en la llum

Molts són els intents de definir què és un espai periurbà, però, fonamentalment, no deixa de ser “un territori obscur en un mar de llum”. L'agricultura que allí es realitza no és altra cosa que l'agricultura periurbana.

Espai de fricció

L'espai periurbà és, fonamentalment, una zona de contacte entre el món rural pròpiament dit i el món urbà, però que conserva la traça del primer a la vegada que suporta l'atracció del segon.

Si debatem, no actuem

Molts són els intents per definir l'espai periurbà. No hi perdem massa el temps ja que “el llegir ens pot fer perdre l'escriure” i, mentre debatem, no actuem.

Tots sabem què és l'amor, però se'ns fa difícil fer-ne una descripció que sigui clara i no excloent de cap atribut essencial. Igualment passa amb el concepte periurbà: ens consta definir-lo, però segurament tots, davant d'un territori concret, sabem dir si és, o no, periurbà.

OCDE

La OCDE ens facilita la feina i ens diu: agafeu un compàs i, al voltant de les ciutats amb més de 200.000 habitants, traceu una circumferència d'un radi de 20 km; si les ciutats tenen entre 100.000 i 200.000 habitants, feu-lo d'un radi de 15 km; i si estan entre els 50.000 i els 100.000 habitants, el radi ha de ser, aleshores, de 10 km. Tot allò que quedi encerclat correspon a l'espai periurbà. Altres ho sofisticuen més utilitzant diferents paràmetres. L'experiència diu que els resultats no difereixen massa d'aquells que s'obtenen fent un senzill dibuix.

Crec que com a aproximació ens pot ser útil aquest mètode per definir els espais periurbans.

Agroterritori

Territori agrari on les mesures de política agrària i de política territorial no poden anar separades deixant de ser complementàries per convertir-se en simbiòtiques.

Els espais agraris periurbans han de contemplar-se com agroterritoris i, per tant, han de gestionar-se com a tals.

Agroterritori.com
Agroterritori.net
Agroterritori.org
Agroterritori.cat

Censats i estacionals

No és el mateix la població censada que la població estacional de caps de setmana i vacances. Municipis o territoris supramunicipals continguts que no sobrepassen els 50.000 habitants i, per tant, per poden ser definits com a espais periurbans si contem la població estacional hi arriben amb escreix. Amb aquesta informació també s'ha de treballar ja que genera una petjada periurbana important.

Del llatí

Voraurbà: del llatí *voro* 'engolir' i *urbs-urbis* 'ciutat'. Territori “engolible per la ciutat”. Espai destinat a ser fagocitat pel creixement urbà.

Suburbà: del llatí *sub* 'sota' i *urbs-urbis* 'ciutat'. Territori “sotmès a la ciutat”. Territori que s'integra funcionalment a la trama urbana a través d'un eix de comunicació.

Paraurbà: del llatí *par-paris* 'semblant' i *urbs-urbis* 'ciutat'. Territori “semblant a la ciutat”. Espai de característiques urbanes que es construeix i consolida en àrees teòricament no urbanes.

Rururbà: del llatí *rus-ruris* 'camp' i *urbs-urbis* 'ciutat'. “La ciutat en el camp”. Espai rural dedicat a usos industrials i urbans que, tot i sent classificats com a no urbans en el plans urbanístics, es veuen ocupats per activitats i instal·lacions allunyades de l'activitat agrària.

Tot per explicar les conseqüències d'un territori maltractat per l'esquarterament i la insularització que ocasionen les xarxes d'infraestructures, uns creixements urbans dispersos i l'esquitxament de tot tipus d'activitats impròpies.

Construcció - destrucció

PARC

L'agricultura periurbana, llargament abandonada a la dependència del món urbà, ha de repensar-se a partir de les seves característiques específiques. Ha de reivindicar el seu lloc com a protagonista en els espais periurbans i no com a un element residual sumit en processos de construcció – destrucció.

Parc

De tota classe i mena. Per triar i remenar.
Per explicitar la voluntat de gestió.

Agrari

Agrícola

Agroalimentari

Agroforestal

Agrotecnològic

Alimentari

Aquàtic

Atraccions (d')

Automobilístic

Aventures (d')

Ciències (de les)

Científic

Cultural

Ecològic

Educació vial (d')

Exposicions (d')

Firal

Floral

Innovació (d')

Interregional

Maquinària (de)

Metropolità

Nacional

Natural

Negocis (de)

Ornitològic

Periurbà

Recerca (de)

Regional

Rural

Sanitari

Tecnològic

Urbà

Zoològic

...anomenar l'espai agrari "parc" no és cap menyspreu cap al sector agrari ni cap vergonya per a ell.

Antropització

Sembla que tenim clar que en funció del grau d'antropització es pot fer una classificació dels territoris que aniria des d'un espai natural fins a un espai urbà passant pels espais rurals i periurbans. En cada un d'ells s'hi desenvolupa activitat agrària en més o menys extensió i intensitat. Igualment, hi ha territoris amb una agricultura més intensiva o menys, amb conreus més rendibles que d'altres, amb exigències de mà d'obra majors o

menors. Territoris amb un grau major o menor d'antropització, d'intensitat, de rendibilitat, d'exigències de recursos diferents, etc. Per a cada un d'aquests espais calen estratègies de gestió distintes i, sobre tot, projectes de territori que permetin desenvolupar-les. A projectes de territori i gestions diverses els corresponen eines de gestió ("els parcs") distintes ("naturals, agraris o rurals").

Homenatge als qui han treballat la terra

Un parc agrari o rural és, en primer lloc, un homenatge a la història dels homes i les dones que han treballat la terra, han pagat rendes i prestacions, han criat bestiar i han transformat els productes agrícoles i ramaders en primeres matèries destinades, principalment, al consum alimentari. Un homenatge que no tanca res, sinó que vol obrir portes de futur per a aquells que volen continuar, per tradició familiar o perquè s'incorporen de nou, treballant la terra i criant bestiar fent, així, la seva aportació professional a la societat.

Parc sinònim de futur

Si tenim parcs tecnològics, parcs de negocis, parcs científics, parcs multimèdia, parcs de tot tipus... Per què els pagesos no poden tenir els seus PARCS AGRARIS? Per què aquesta insistència per part d'alguns en associar PARC a quelcom negatiu, reserva "d'indis" o espai per a l'exposició d'espècies rares? Per què pagesia no es pot associar a innovació, tecnologia, aposta de futur, gestió? Aquesta és l'accepció que, considerem, ha d'associar-se a parc agrari i en cap cas, a parc etnològic o parc temàtic com sí ho és, per exemple, un espai lúdic i folklòric com Port Aventura.

Un parc agrari té de temàtic el mateix que un parc de negocis o científic, és a dir, és un espai especialitzat en una activitat i en què s'ofereixen les eines per poder gestionar millor les activitats que allí s'hi desenvolupen. Un parc agrari és un espai temàtic en quant la seva activitat és l'agrària, però és un espai que ofereix eines per millorar l'activitat agrària per tal que sigui capaç de generar rendes.

En definitiva, parc vol ser sinònim de futur a partir del compromís en la gestió.

Definició de Parc Agrari

Fins i tot, el parc agrari té una definició "oficial", feta pel Consell de Protecció de la Natura en diferents informes quan hi havia una presència important d'activitat agrària. Aquesta definició diu: "Espai obert i delimitat, el propòsit del qual és facilitar i garantir la continuïtat de l'ús agrari, preservant-lo de la seva incorporació al procés urbà, tot impulsant programes específics que permetin desenvolupar el seu potencial econòmic, mediambiental i sociocultural i protegir alhora el patrimoni natural del seu entorn."

PROPOSTA

Equació

Parc Agrari = Aa + Af + Tq + C + I + G

Aa = Activitat agrària
Af = Aposta de futur
Tq = Territori de qualitat
C = Competitivitat
I = Innovació
G = Gestió

Visualitzar una voluntat

Un parc agrari o rural és la visualització de la voluntat de protecció, de les administracions i del sector agrari, sobre un espai agrari i, per tant, d'articular una gestió. És una eina per al desenvolupament i per a la cooperació.

Curt i ras

La meva proposta sobre els espais agraris ja va ser exposada en la conferència d'obertura de les celebracions del 25è aniversari de la Institució Catalana d'Estudis Agraris (ICEA) l'any 2003.

Aquesta passa per:

CRIDA

1. Tenir una base territorial suficient i ordenada.
2. Superar la consideració de l'espai agrari com a romanent territorial.
3. Entendre que els espais agraris tenen també un paper fonamental en la sostenibilitat dels municipis.
4. Desbloquejar actituds obstruccionistes de determinats propietaris.
5. Entendre que cal adaptar-se al mercat i al consumidor.
6. No oblidar el passat, però pensar en el futur.
7. Fomentar i/o acollir nous professionals, nous emprenedors pagesos.
8. Defugir les iniciatives individuals.
9. Assumir el paisatge agrari, també, com un recurs comercial.
10. Fomentar, crear i utilitzar estructures de serveis i suport a les empreses agràries.
11. Cercar valors afegits a la producció.
12. Delegar la gestió de l'entorn a un ens gestor.

En definitiva, el futur dels espais agraris periurbans no és fonamentalment un problema econòmic, és un problema d'actitud vers aquests espais.

Alerta a una Europa sense pagesos i pageses!

“Convé recordar, a l'Europa preocupada per la immigració, que aquesta ha tingut sempre immigració però mai ha vist una Europa sense pagesos i pageses i estem a punt de veure-ho.”

COLOFÓ

Fernand Braudel (1902-1985). “L'identité de la France”.

Aliats amb els ens locals!

“Els agents que estan en el territori han de trobar en els ens locals uns aliats. El nostre divorci resta representativitat als representants polítics.”

Jordi Laboria. Regidor de l'Ajuntament de Terrassa i Diputat provincial a la Diputació de Barcelona. President delegat de l'Àrea d'Infraestructures, Urbanisme i Habitatge. *Jornades d'agricultura periurbana*. Viladecans, maig de 2004.

Cooperem en xarxa!

Els municipis han d'agafar impuls i/o recuperar la iniciativa en la defensa dels espais agraris i del seu paper en el desenvolupament rural i, sobre tot, crear mecanismes de gestió basats en “la xarxa de cooperació” entre els agents públics i privats comprometent-se mitjançant “ens de participació i de gestió” on es constatin realitats, s'aglutinin interessos comuns, es prenguin decisions, i es prenguin compromisos d'execució.

Realistes utòpics!

“De jove creus que pots canviar el món i, a mesura que creixes, consideres que és impossible. Però, en realitat tenies raó quan eres jove.”

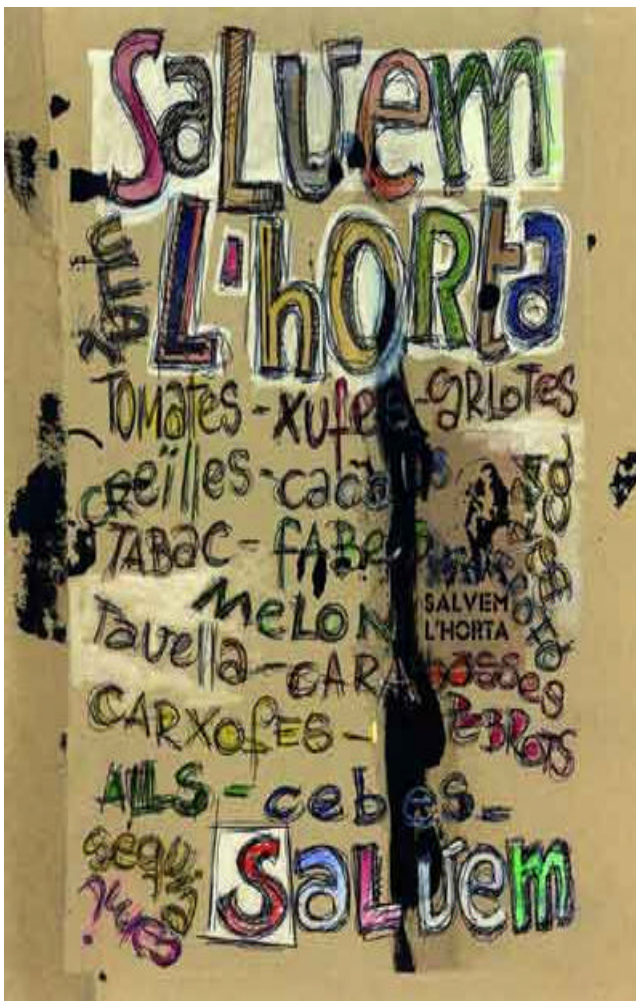
Bono (Paul Hewson), líder del grup U2.
Entrevista apareguda
al suplement de *La Vanguardia* el 7 d'agost
de 2005.

...i

Globalització

“No podrem aturar la globalització, però podem lluitar-hi.”

Costa-Gavras (cineasta).

Decepció

Jacques Lacan (1901–1981).

Si t'he decebut, pensa que la decepció,
segons el psicoanalista francès Jacques
Lacan, és una bona teràpia.